

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוף"

רמז לשני הגורמים לחרבון

ה' אלקינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בחרב הזה (א.א.)

כידוע, חרבון בית המקדש הראשון נגרם משום שלא ברכו בתורה תחלה, ועל שבטלו תינוקות של בית רבן מלמוד תורה. בית שני נחרב בעטייה של שנאת חנם, ששרשה נעוצ בגאווה, הפך מדת הענוה. הר סיני מבטא את הנגוד לשני הדברים האלו: התורה נתנה עליו, וגם היתה בו מדת הענוה.

זהו שגורמנו בפסוק: "ה' אלקינו דבר אלינו בחרוב" - בחרבון בתי המקדש, "לאמר, רב לכם" - אם אתם רוצים כבר לצאת מהחרבון, "שבת בחרב הזה" - תלמדו מההר הזה, הר סיני, את חשיבות למוד התורה ואת מדת הענוה. בזה תזכו להגאל.

*

ליהודי מארצות הברית קרה פנצ'ר באוטו. הוא צלצל לחברת שרות. הגיע גוי אחד והתחיל לטפל לו בפנצ'ר. תוך כדי הספול, התחיל הגוי הזה לדבר אתו ביידיש.

היהודי התפלא מאד ושאל אותו: "מאיפה היידיש שלך?". השיב: "הייתי שומר הראש של הרבי מסאטמר, וכך למדתי יידיש". השיב: "הרבה פעמים הייתי מתלבש כמו חסיד סטמאר כדי לא לבלט, והלכתי בצדו של האדמו"ר".

שאל היהודי: "ואיך ידעת ששאר העומדים ליד האדמו"ר אינם מחפשים? אולי הגיע לשם אויב מחפש לחסיד סאטמר?".

השיב הגוי: "לכם, היהודים, יש צורת עמידה מיוחדת. אתם קצת כפופים, כי כל הזמן אתם לומדים. לפי זה יכלתי להבחין מי יהודי ומי לא".

הוסיף הגוי: "הרי לכם, היהודים, יש א יידישע קאפ, ואני מתפלא עליכם: שמעתי שלפני אלפים שנה לא הסתדרתם זה עם זה ולכן נחרב לכם בית המקדש. בגלל זה אתם בגלות, בצרות, עד עצם היום הזה. גם שמעתי שאם כן תסתדרו זה עם זה - הכל יהיה בסדר. אז אתם - עם היידישע קאפ שלכם - לא מצאתם עדין את הנסחה איך להסתדר זה עם זה?".

(רבי שלמה לונשטיין שליט"א - נאה דורש)

עדיף שהוא ילמד ממני להיות טוב!

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (א.א.)

ה"אמרי נעם" מדו"קוב פרש: "איכה" - זה שאתם שואלים כל היום וכל הלילה 'איך?' 'למה?' - עם זה אין לי בעיה. את זה 'אשא לבדי'. אבל "טרחכם ומשאכם וריבכם" - זה שכל היום וכל הלילה יש ביניכם מריבות - את זה אני לא יכול לסבל...

יש כאלו שמשקיעים את כל כחם ומרצם בתלונות ובמריבות. על אנשים כאלו גם משה רבנו, רעיא מהימנא, נושא קינה, ואינו יכול לסבל אותם לבדו. עלינו ללמד ולדבק בדרךם של אלו שמתרחקים ממריבות, שחיים תמיד ב"עין טובה" עם כלם, ומשרים אורה נעימה, לא של תלונות ומענות על סביבתם.

הרבי מקופיטשניץ, שהיה תלמיד חכם גדול ומיוחד, התגורר בתל אביב. היה שם רב אחד שהיה מזמין אותו לכל השמחות שהיה עושה - חתנות ובר מצוות, והרבי היה מגיע לכל השמחות שלו. אולם כשהיה הרבי מקופיטשניץ עושה שמחה

ומזמין אליה את הרב הזה - הוא אף פעם לא בא.

פעם אחת הוא הזמין שוב את הרבי מקופיטשניץ לשמחה, והרבי רצה ללכת. אמר לו הגבאי: "רבי, עד כאן! כשאתה מזמין אותו לשמחות שלך - הוא אף פעם לא בא. כשהוא מזמין אותך - אתה כל פעם בא. לא עוד!".

השיב לו הרבי: "תגיד לי אתה, מה יותר טוב ממה? שהרע ילמד מהטוב או שהטוב ילמד מהרע? בודאי יותר טוב שהרע ילמד מהטוב! אם אני לא אבוא אליו לשמחה - זאת אומרת שאני למדתי ממנו. וכי לא יותר טוב שהוא ילמד ממני?"...

(רבי שלמה לונשטיין שליט"א - נאה דורש)

כשהאדם יודע שהוא כלום - אין בו פחד!

לא תגורו מפני איש (א.א.)

איך אפשר לצוות על האדם שלא לפחד, הרי הפחד הוא תכונה טבעית באדם?

פעם נסע ה"בית הלוי" לאספה חשובה אצל השלטונות כדי לבטל גזרה רעה נגד היהודים. בהגיעו לארמון הוא הרגיש שמץ של פחד מן המפקש, ואז נזכר בדברי הנביא (ישעיהו נא, יב): "מי את ותיראי מאנוש ימות ומבן אדם חזיר ינתן". כך הוא פרש את הפסוק: אם יש לך כח עצמי, יש לך מה לפחד, כי אולי השני חזק יותר ממך. אבל אם אתה יודע שאתה כלום, אין לך מציאות וכח עצמי כלל, מה שיהי בזה פחד? וכי משהו נלחם בך, הרי אתה כלום! הוא לא נלחם בך, אלא במי שנותן לך חיים וכח. אם כן מה שיהי לפחד ממנו?

טיטוס רצה להלחם עם הקב"ה, אמר לו הקב"ה: בשביל מה אתה צריך להלחם אתי, נשלח לך בריה קטנה - יתוש, תלחם אתה...

חז"ל אומרים כי אשת פוטיפר אימה על יוסף, אף הוא דחה את כל אינטימה (בראשית כד, כו): "היתה אומרת לו: בדבר הזה עשיתיך, חייך שאני עושיתך בדברים אחרים. והיה אומר לה (תהלים קמו, ז): 'עשה משפט לעשוקים'. חותכת אני פרנסה שלך - והיה אומר לה (שם): 'נתן לחם לרעבים'. כובלתך אני - והיה אומר לה (שם): 'ה' מתיר אסורים'. כופפת אני את קומתך - והיה אומר לה (שם פסוק ח): 'ה' זקף כפופים'. מסמא אני את עיניך - והיה אומר לה (שם): 'ה' פוקח עורים'".

שמעתי מרבי דן סגל שליט"א: אותה מרשעת מאימת עליו בשפה שלה, ויוסף משיב לה בשפה שלו - בפסוקים... הדבר תמוה, וכי עלה על דעתו שאחרי שישמיע לה פסוקים ודברי מוסר, היא תשתכנע שהכל מאת ה' ותסכים להניח לו?!

אלא - באר רבי דן - זו היתה פונתו של יוסף. אמרה לו אשת פוטיפר: אני אסמא את עיניך, השיב לה יוסף: וכי כח הראיה הוא שלי, שאף יכולה לעור אותי? הרי "ה' פקח עורים", כח הראיה הוא של הקב"ה. הוא זה שנותן לי אותו. אם כן את לא נלחמת בי, את נלחמת בו. אני מצד עצמי גוש עפר חסר ממשות, אין בי כלום! ה' נותן לי את איברי הגוף ומפיח בהם רוח חיים, הוא נותן לי קומה ועינים. את רוצה לריב אתו? תריבי...

כשאדם חי עם ההכרה הזאת, שמצד עצמו הוא כלום והכל מבואר עולם - אלו חיים אחרים לגמרי!

(רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א - נאה דורש)

לא לחשש להכריז את ההכרזה הנדרשת

לא תגורו מפני איש (א. י.)

בעת שהיה ה"חפץ חיים" וצ"ל עדין צעיר לימים, הכה אדם אלים אחד מבני העיר את חברו. תסנה היתה בקהלה, שאם אדם מכה ח"ו את חברו, מכריזים חרם על המכה. מאחר שאותו אדם היה גברא אלימא, וכלם חששו מפני נקמתו הרעה, לא העז איש להכריז עליו חרם.

ה"חפץ חיים", על אף שהיה, כאמור, צעיר לימים באותה עת, לא חת מפני אותו אדם. הוא בא אליו והזהירו, שישנה תסנה בקהלה שמי שמכה את רעהו מטילים עליו חרם.

למרבה הפלא, האדם האלים לא נסה לאים על ה"חפץ חיים" ולא לפגוע בו, אלא לקח את הדברים אל לבו. הוא חזר בתשובה, ובא לבקש סליחה.

ה"חפץ חיים" קים "לא תגורו מפני איש", ועשה זאת לשם שמים. כשעושים לשם שמים הקב"ה עוזר, ואפילו לב אבן נמוג מפני יראת שמים.

*

ההלכה אומרת, שאם עושים ברית מילה לילד ממזר צריך להכריז בברית שהוא ממזר. זאת כדי שיתפרסם הדבר, וכשהילד יגדל, ידעו כלם שאסור להתחתן איתו.

בחיפה היתה אשה שלא קבלה גט מבעלה. בעת היותה אשת איש "התחתנה" עם אדם אחר, ונולד להם בן. הברית נועדה להיות ביום כפור, בבית הכנסת. כלם ידעו, שאם יכריזו שהתינוק ממזר, מול קרוביה של האשה - שהיו גסי רוח ורחוקים מקיום תורה ומצוות - יחוללו הללו מהומה גדולה ואדירה, שהשליכותיה ירגשו לארץ ימים. עם זאת, בשלחן ערוך כתוב להכריז.

רבי מרדכי וינשטיין היה איש אמונם של גדולי ישראל. הוא שמע שעומדת להיות ברית מילה באותו בית כנסת, וצריך להכריז, אבל אף אחד לא מעז להכריז.

הוא היה איש תקיף, שקים כל ימיו "לא תגורו מפני איש". הוא התכונן להכריז באפן גלוי, שהתינוק ממזר, אבל הקב"ה שם בפיו, ברגע האחרון, הכרזה שונה במקצת:

עשו את הברית אחרי קריאת התורה, והוא אמר, "רבותי, עכשו הולכים להתפלל מוסף, וזה מוסף מיוחד, של עבודת יום הכפורים. אם היינו זוכים, היה בית המקדש קים והיו מקריבים קרבנות. בידיע, שיא השיאים של עם ישראל זה כהן גדול ביום הכפורים, שנכנס להקטיר קטרת בקדש הקדשים. בתורה כתוב: 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו, וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל'. הכהנים והעם העומדים בעזרה, כשהיו שומעים את השם הנכבד יוצא בקדשה ובטהרה, היו נופלים על פניהם. איזו התרגשות! 'רבותי, כלם מבינים שכהן גדול הוא שיא השיאים, ובפרט ביום הקדוש ביותר כשהוא נכנס למקום הקדוש ביותר, לפני ולפנים. אבל תדעו לכם, שהממזר הזה, אם הוא ילמד תורה הוא יהיה חשוב יותר מכהן גדול ביום הכפורים!"

באותה הכרזה, שחכמה גדולה היתה בה, הכריז הרב מרדכי וינשטיין על שני דברים - על חשיבות למוד תורה ועל היותו של התינוק ממזר

(רבי יצחק קולודצקי שליט"א - נאה דורש)

לאדם המאמין קל בלב

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם ויכבכם (א. י.)

פרש רש"י: "ומשאכם" - "מלמד שהיו אפיקורסין".

מדוע העבדה שהיו אפיקורסין גורמת להם להיות "משא" כבד? הענין הוא כזה: מי שמאמין - אין לו בעיות, כל דבר קל עבורו.

אם הלק לקנות לחם וחלב ומצא את החנות סגורה, הוא אומר: "לא נורא, גם זו לטובה".

הנהג של האוטובוס ברח לו, ולא עצר בתחנה. עכשיו הוא צריך לחכות עוד חצי שעה לאוטובוס הבא. מה הוא אומר? - "כל עכבה לטובה".

קררתה לו איזושהי תסלה? הוא לא מתעצבן, אלא אומר בנחת: "הכל משמים".

לאדם המאמין קל בלב, לבו לא עמוס בעס, תסכול וקנאה.

הוא לוקח הכל בקלות, אומר תהלים, שר שירות ותשבחות, וממשיך הלאה בשמחה.

מי שלא מאמין - קשה לו מאד. לבו מלא בעס וסינה, וגם דאגות. "למה המשכרת לא נכנסה בזמן? אוף, איזה פקק נורא!". הוא מתחיל להתעצבן, לקלל ולגדף.

תשאלו את כל הקרדיולוגים, איך כל זה משפיע על לבו של האדם... דברתי עם קרדיולוג ממחה מבית חולים "הדסה עין כרם". הוא אמר לי: "הרב, תדע שלכל מחלות הלב יש רק שלש סבות.

סבה אחת - אכל לא בריא. אנשים מכניסים לגוף שלהם הרבה מאד שומנים, וגם מזון תעשייתי בלי ויטמינים ועם המון סכרים ועוד חמרים מזיקים.

סבה שניה - חסר תנועה. אנשים נוסעים ברכב, לא טורחים כלל ללכת ברגל. אתה יכול לעבר שלשה רחובות ברגל, בזמן שהחבר שלך יושב בפקק, תקוע בדיוק באותו מצב שבו עזבת אותו לפני עשרים דקות... צריך לצעד, לנוע, להפעיל את הגוף.

והסבה השלישית - דאגות ועצבים, שהם ממש ממיתים את האדם. אותו קרדיולוג ספר, שחוקרים ערכו סקר וגלו, שבקרב אנשים מאמינים, שומרי תורה ומצוות, האחוזים של בעיות לב קטנים בהרבה מאשר אצל אנשים חסרי אמונה.

ולמה? כי אפיקורסים זה "משאכם". קשה מאד להיות כאפיקורסים, ר"ל...

אשרי מי שמאמין בבורא עולם, "והבושח בה' חסד יסובבנו".

(רבי בן ציון מוצני שליט"א - דורש ציון)

שנאת חנם היא מקור הצרות

בית שני - מפני מה חרב? מפני שנאת חנם. ימים אלו הם הזמן הראוי להתחזק בענינים של בית אדם לחברו, זה הזמן הגדול להתעלות מעל מחלקת ופגיעות. כל אחד טוען: אני לא שונא חנם, אני שונא בגלל סבה מסוימת. פלוני עשה לי כך וכך או שהוא אינו מוצא חן בעיני. אינני שונא אותו סתם!

האמת היא, ששנאת חנם, פרושה: שנאה שאינה לפי ההלכה. אם על פי ההלכה אסור לשנא אדם פלוני, אז מי ששונא אותו שונא חנם. כלומר - גם אם יש לה באפן אישי סבה לשנאה, אך הסבה הזו אינה נובעת מטעמי הלכה, אסור לשנא!

לפני זמן מה התפרסם ספור ושמעתי אותו מכמה מקורות. בכתה אחת בבני ברק, שסימה את שנות הלמודים בסמינר, לא התארכה שום בת. ארבעים וכמה בנות, וכלן - רוקות. הענין היה נראה משנה, וכעבר תקופה מסוימת שלחו לרבי יצחק קולודצקי שליט"א בקשה שיעביר את הספור אל הקדש פנימה, לחמיו מורנו הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל.

רבי חיים אמר שכל הנראה היתה בכתה זו פגיעה בבת מסוימת, והפגיעה הזו גובה את המחיר שלה.

הלכו ובדקו וחקרו - וגזרו. אכן, היתה בת מסוימת שפגעו בה. רבי חיים הורה ללכת לפיס אותה, אלא שכאשר הגיעו אליה הבנות לבקש את סליחתה היא סרבה למחל. לטענתה הפגיעה הזו ממש פצעה אותה, והיא לא יכולה לסלח על כך בשום אפן.

תשובתה הנחרצת הותירה את חברותיה חסרות אונים. בלית ברירה חזרו וספרו על כך לרבי חיים, והוא אמר: "אם היא אינה מוכנה לסלח - לא יעזר לכן כלום. שתנסינה לפיס אותה בכל מחיר, ולומר לה, שגם אני אתפלל עליה שתמצא זוג טוב מאד לפי ערכה".

חזרו וספרו לה. כמובן, שהבשחתו של רבי חיים עשתה את שלה, והבחירה, שהיתה בחירה טובה, הסכימה לסלח ולהתפייס. כעבור שבוע וחצי התארכו שלש בנות מאותה בכתה...

כל הצרות שיש היום, כלן-כלן, נובעות מחרבן בית המקדש, ועל מה הגיע החרבון? על שנאת חנם! כל זמן ששנאת חנם שרויה בתוכנו, אין אנו ראויים שבית המקדש יבנה, ופשוט, שבמים אלו צריכים אנו להתעורר באהבה ובאחווה, ולהיות באמת נושא בעל עם חברו. יתן הקב"ה שעוד נזכה לשמע את קול ה' בהדר, באמר לציון ושלמו מי אבלה, מלך אלמור, בגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

(הרב חזקיהו מישקובסקי שליט"א - דורש טוב בין המיצרים)